

УДК

Космідайло І. О.

Магістрант VI курсу спеціальності «Філологія (українська мова та література)», групи УМм-1-17-2.0д Інституту філології

Київського університету імені Бориса Грінченка

Вчитель української мови та літератури у СЗШ №258 м. Києва

МОВНА ГРА ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛІНГВІСТИЧНОЇ КРЕАТИВНОСТІ УЧНІВ 10 КЛАСУ ФІЛОЛОГІЧНОГО ПРОФІЛЮ

Зміна парадигми в шкільній мовній освіті зумовлює перегляд ефективних засобів навчання, пошук нових практико орієнтованих технологій, з-поміж яких інтерактивним та ігровим технологіям віддається перевага, оскільки дидактичний потенціал їх уможлиблює розвиток пізнавального інтересу учнів, ініціативність, формує вміння працювати в команді, готує учня до подальшого професійно зорієнтованого навчання.

Досі недостатньо уваги приділено обґрунтуванню ефективних шляхів формування лінгвістичної креативності старшокласників у процесі поглибленого вивчення української мови (філологічний профіль) засобами мовної гри, не з'ясовано, яким формам, методам, прийомам та засобам навчання у старших класах доцільно віддавати перевагу.

Мета статті – обґрунтувати теоретико-прикладні аспекти впровадження мовної гри як засобу формування лінгвістичної креативності учнів 10 класу в процесі поглибленого вивчення української мови.

Підвищення вимог до якості мовної освіти у сучасній школі, виклики інформаційного суспільства спонукають науковців і практиків до пошуку ефективних моделей навчання в основній школі, що стимулюють учнів до активної навчально-пізнавальної діяльності, продуктивної комунікації для вирішення життєво важливих питань, що значною мірою актуалізують проблему використання мовної гри на уроках української мови в 10 класі.

Аналіз спеціальних джерел дав змогу з'ясувати, що з усього різноманіття методичного інструментарію саме використання ігрових технологій на уроках

української мови забезпечує формування мовленнєвих умінь, поживляє пізнавальні можливості учнів, створює ситуацію успіху. Уроки з елементами гри сприяють розвиткові думки, мислення, мовлення і характеризуються високою активністю, динамічністю, емоційністю, колективністю, змагальністю [4].

Поглиблене вивчення української мови (філологічний профіль) у роботі розглядаємо як процес опанування спеціально організованого комунікативно-функційного аспекту в змісті інтенсивного навчання, покликаною забезпечувати ґрунтовну лінгвістичну підготовку здібних учнів до подальшого професійно зорієнтованого навчання.

Зміст поняття «лінгвістична креативність учнів 10 класу» в дослідженні ґрунтується на введеному в науковий обіг українськими лінгводидактами терміні «принцип лінгвістичної креативності», який потлумачено як залучення учнів до активної творчої діяльності, спрямованої на підвищення рівня лінгвістичної та мовленнєвої компетентностей, формування у старшокласників уміння створювати самобутні усні й писемні тексти різних жанрів, стилів різноманітної тематики і віддзеркалюють рівень розвитку уяви, індивідуальної мовотворчості, креативності [2].

Предметом наукових зацікавлень вчених-психологів різних поколінь (Л. Виготський, Д. Ельконін, О. Леонт'єв, Г. Міллер, Ж. Піаже, С. Рубінштейн, М. Савчин, О. Сергєєнкова, З. Фройд та ін.) є дидактична гра.

Дидактичну гру характеризуємо як засіб навчання на уроках української мови (філологічний профіль), що може бути реалізований у двох виявах:

- власне дидактична гра (ґрунтується на самонавчанні та самоорганізації старшокласників);
- гра-заняття, гра-вправа (за умови пріоритетної ролі вчителя).

Врахування таких психологічних чинників: критичне ставлення до знань, інтроспективність мислення, розумовий розвиток, розвиток уваги, сприймання, пам'ять, розвиток мовлення під час використання дидактичної гри на уроках поглибленого вивчення української мови (філологічний профіль) сприяє розвитку пізнавального інтересу та ініціативності старшокласників, формуванню

лінгвістичної креативності, предметних та ключових компетентностей у старшокласників.

У сучасній педагогічній літературі дидактичну гру науковці розглядають з різних позицій. Н. Анікєєва, І. Петерсон, П. Підкасистий, Ю. Поліщук, Г. Ляпіна вважають її засобом навчання. М. Лісіна, В. Семенов, Н. Філатова, О. Вербицький, С. Тюнникова вважають дидактичну гру формою навчання. Як метод навчання дидактичну гру визначають Л. Семушина, Г. Сорокін, С. Харченко та ін. Дидактичну гру як творчу форму навчання, виховання і розвитку розглядає П. Щербань.

Встановлено, що дидактичну гру як засіб навчання вирізняє власне її процес, під яким розуміємо обов'язкову наявність додаткових матеріалів, що можуть суттєво вплинути на ігрові ролі, цілі й ігрові дії учасників. Умови гри вимагають активності від усіх її учасників. Дидактична гра як засіб навчальної діяльності створюється за допомогою ігрових прийомів та ситуацій, що є спонукою до сумлінного опанування теоретичного матеріалу з мови.

Доцільність упровадження дидактичної гри у процес поглибленого вивчення української мови полягає в тому, що гра дає можливість набути необхідний для подальшого життєтворення соціально-комунікативний досвід, спробувати себе в різноманітних «ролях», бути активним безпосереднім учасником комунікативної та навчальної діяльності, сприяє розвитку емпатичних здібностей.

Вивчення й узагальнення досвіду вчителів-словесників з проблеми впровадження в освітній процес дидактичної гри, власні спостереження переконують, що напрацювання теоретиків і практиків стали методичними орієнтирами для уніфікування моделей навчання української мови, з-поміж яких виокремлено дидактичну гру як дієвий засіб у формуванні предметних і ключових компетентностей, лінгвістичної креативності зокрема.

Література

1. Глянєнко К. Розвиток комунікативних здібностей учнів на уроках української мови / К. Глянєнко // Наукові записки [Кіровоградського державного

педагогічного університету імені В. Винниченка]. – (Сер.: Педагогічні науки). – 2014. – № 132. – С. 138–141.

2. Караман С. Формування ключових компетентностей учнів засобами підручника «Українська мова» для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням філології / С. О. Караман, О. М. Горошкіна, О. В. Караман, Л. О. Попова // Українська мова і література в школах України. – 2017. – № 6. – С. 22-29.
3. Кучерук О. А. Система методів навчання української мови в основній школі: дис. ...д-ра пед. наук: 13.00.02 / Оксана Анатоліївна Кучерук. – К., 2012. – 449 с.
4. Мелешко Л. Навчальна гра як засіб розвитку комунікативних здібностей учнів на уроках української мови / Л. Мелешко // Методичний пошук: Викладацько – студентські наукові роботи з питань методики викладання мови і літератури. – Житомир: Вид-во: ЖДУ ім. І. Франка, 2014. – Вип.12 (1) – С. 150-158.
5. Сімоненко Л. Ю. Статус дидактичної гри у навчальному процесі у вищих закладах освіти / Л. Сімоненко // Вісник ЛНУ ім.Т. Г. Шевченка, 2011. – №15 (226). – С.139–145.